

С.В. Сорокін

*Київський національний лінгвістичний
університет*

**ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДЕКВАТНОСТІ
ПЕРЕКЛАДУ ВИДО-ЧАСОВИХ ФОРМ У ГАЗЕТНИХ ТЕКСТАХ
(НА МАТЕРІАЛІ ТУРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)**

Перекладознавча наука як окрема галузь лінгвістики пройшла тривалий шлях становлення та розвитку. Незважаючи на те, що мовне посередництво як вид діяльності завжди було й досі залишається об'єктивною потребою людства й існує з давніх часів (про це свідчать ті факти, що, наприклад, серед клинописних шумерських текстів, написаних за три тисячі років до нашої ери, є двомовні словники, явно призначені для допомоги перекладачеві; у Давньому Єгипті існувала спеціальна школа, яка опікувалася підготовкою перекладачів для забезпечення контактів із сусідніми народами¹), а навчання медіації як виду мовленнєвої діяльності фактично завжди використовувалося й продовжує використовуватися як один з методів підготовки фахівців з іноземних мов, перекладачі-практики протягом тривалого часу відмовляли в праві на існування теорії перекладу як галузі лінгвістичної науки, мотивуючи це багатьма чинниками, як-от: переклад – це мистецтво, а досягнути творчий процес теоретично просто неможливо; переклад існує з давніх часів і, навіть без наявності спеціальних теорій, перекладачі створювали й продовжують створювати геніальні переклади, не відчуваючи потреби в жодних теоретичних узагальненнях тощо.

З огляду на це переклад довго не ставав об'єктом спеціальної уваги лінгвістів, навіть при тому, що в попередні століття деякі перекладачі намагалися певною мірою теоретично осмислити сутність процесу перекладу, орієнтуючись, головню, на виведення переліку інваріантних вимог, яких мав дотримуватися перекладач під час здійснення практичної перекладацької діяльності (згадаймо теоретичні постулати Етьєна Доле, А.Тайлера та ін., а також узагальнення англійського дослідника А.Севорі). Таким чином, можна зазначити, що перекладознавство як окрема галузь лінгвістики почало формуватися лише в середині ХХ століття, однак, незважаючи на це, науковцям, які працюють саме в цій сфері мовознавства, пощастило досягти низки значних результатів. Зокрема, сьогодні ми маємо ґрунтовні праці із загальної теорії перекладу (В.Н.Комісаров, Л.С.Бархударов, О.В.Федоров, О.Д.Швейцер та ін.), з окремої та спеціальної теорії перекладу (В.Г.Гак, О.І.Чередниченко, В.І.Карабан, І.В.Корунець, Я.І.Рецкер та ін.), теоретичні дослідження, присвячені різним видам мовної посередницької діяльності (Р.К.Міньяр-Белоручев, Г.В.Чернов та ін.). Фахівці в галузі перекладознавства розробляли такі загальнотеоретичні проблеми, як еквівалентність та адекватність, теорія перекладацьких відповідностей, класифікація типів текстів, цілей перекладача, характеру передбачуваного реципієнта з погляду вимог до здійснення перекладацької діяльності, проблеми семантичної та прагматичної адаптації тексту, проблеми синтаксичного варіювання, лексичних та граматичних трансформацій у перекладі тощо; розробляли також й окремі проблеми перекладу текстів того чи іншого типу, стилю, підстилю, жанру залежно від конкретної пари мов.

Однак усі проблеми, пов'язані з перекладом як видом людської діяльності та його теоретичним осмисленням як в загальному, так й окремому сенсі, здійснювалися на матеріалі західноєвропейських мов – англійської, французької тощо; східні мови лише в поодиноких випадках долучалися до сфери перекладацької проблематики й переважно у вигляді не теоретичних досліджень, а посібників для навчання перекладу, які містять лише тексти й завдання для формування окремих навичок перекладу. Щодо турецької мови, то на її матеріалі не було здійснено фактично жодного перекладознав-

¹ *Комиссаров В.Н.* Современное переводоведение. Учебное пособие. – М., 2002.

чого дослідження; бракує також і спеціальних підручників, навчальних посібників, які мали б на меті підготовку саме фахівця-перекладача, що, звичайно, значною мірою ускладнює як навчальний процес, так і, відповідно, практичну діяльність перекладачів турецької мови.

Ліквідувати таку лауну й покликана пропонована стаття, яка є першою у низці праць, присвячених дослідженню актуальних проблем перекладу текстів різних типів і функціональних стилів з турецької мови на українську й навпаки, а також властивих їм лексичних, граматичних та інших особливостей. *Актуальність* такого дослідження визначається не лише тим, що перекладознавча проблематика на матеріалі турецької та української мов ще жодного разу не ставала об'єктом спеціального дослідження, але й значними типологічними відмінностями названої пари мов, які є різносистемними, у зв'язку з чим можна констатувати, що ціла низка навіть загальних проблем перекладу, розглянута науковцями на матеріалі генетично споріднених індоєвропейських мов, у світлі даних східних мов, у нашому випадку турецької, набувають нової інтерпретації. Дослідження перекладознавчих аспектів турецької та української мов має вагу з погляду необхідності підготовки висококваліфікованих фахівців-перекладачів, створення підручників та посібників з перекладу тощо.

Пропоновану статтю присвячено проблемі еквівалентності та адекватності видо-часових форм при перекладі газетних текстів з використанням згаданої пари мов. Проблема видо-часових форм і, ширше, темпорально-аспектуального комплексу турецької та української мов у функціонально-типологічному аспекті вже ставали предметом спеціальних досліджень² і в представленій статті як *методологічна база* використовуються загальна концепція та окремі постулати, викладені в згаданих працях. *Мета статті* – вивести низку закономірностей трансформації та визначити особливості еквівалентного та адекватного використання видо-часових форм турецької та української мов під час перекладу газетних текстів. *Завданнями статті* є: а) визначити еквівалентність видо-часових форм в українській та турецькій мовах на матеріалах газетних текстів; б) визначити видо-часові форми турецької мови, використання яких переважно властиве газетним текстам – інформаційним, аналітичним, публіцистичним, – та особливості їх співвідношення з еквівалентними формами української мови; в) вивести закономірності перекладу видо-часових форм з турецької мови на українську й визначити семантичні пласти та елементи, які втрачаються при перекладі; г) вивести закономірності перекладу видо-часових форм з української мови на турецьку й визначити шляхи реставрації лакун (елементів смислу, нерелевантних для українських часових форм).

Газетні тексти належать до типу інформативних текстів; під останніми в межах цієї статті маються на увазі такі тексти, метою яких є надати реципієнтові певну інформацію, на противагу текстам неінформативним, які мають на меті чинення на реципієнта певного впливу, наприклад, художньо-естетичного, політичного, ідеологічного тощо. Як зрозуміло з дефініції, до другого типу текстів належать насамперед тексти художні та поетичні, певна частина політичних та рекламних текстів. Щодо першого типу текстів, то до них належать тексти публіцистичного, офіційно-ділового (канцелярського) та наукового стилів. Газетні тексти, які з погляду своїх стилістичних характеристик

² *Сорокін С.В.* Турецький презенс у функціональному аспекті // Проблеми семантики слова, речення, тексту. – 2003. – № 9. – С.336–343; *Сорокін С.В.* Концепт перфектності в семантичній структурі турецького абсентив-перфекта // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – № 42. – С.133–137; *Сорокін С.В.* Концепт абсентивності в семантичній структурі турецького абсентив-перфекта // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – № 43. – С.233–236; *Сорокін С.В.* Аспектуальні та темпоральні характеристики турецького імперфекта // Проблеми семантики слова, речення, тексту. – 2003. – Вип. 11. – С.115–121; *Сорокін С.В.* Категорія перфекта в турецькій мові (функціональний та лінгвокогнітивний аспекти) // Мова і культура. – 2003. – Вип.6. – Т. V. – Ч.2. – С.266–275; *Сорокін С.В.* Турецький аорист у функціональному аспекті // Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченка. Східні мови та літератури. – 2005. – Вип.8. – С.29–35.

класифікуються як складова текстів публіцистичного стилю, у свою чергу, можуть поділятися на декілька жанрових різновидів – газетно-інформаційні (репортажі, замітки тощо, які інформують реципієнта про минулі або майбутні події навколишнього світу), газетно-аналітичні (статті, які інтерпретують і коментують події навколишнього світу), газетно-публіцистичні (статті філософського, історичного та ін. характеру, які за змістом, а часто й формою наближені до текстів інших стилів або підстилів). До останніх належать і так звані *köşe yazıları* – колонка редактора або журналіста, який розглядає певні події з філософського погляду або ж просто наводить певні, переважно філософські, роздуми, часто без наявності безпосереднього зв'язку з конкретними подіями навколишнього світу. Окремо стоїть такий різновид газетних текстів, як інтерв'ю, яке являє собою своєрідне медіальне утворення, що може володіти ознаками, властивими іншим різновидам газетних текстів, і має властивості, характерні розмовній мові. Кожен із згаданих різновидів газетних текстів характеризується певними особливостями, хоча є й інваріантні, властиві всім без винятку газетним текстам риси³.

У межах пропонованої розробки приймається теорія еквівалентності-адекватності тексту, згідно з якою еквівалентність визначається як міра відповідності (“близькості”) тексту оригіналу до тексту перекладу на формальному та семантичному рівнях – лексичному, граматичному, синтаксичному, а адекватність – як міра досягнення текстом перекладу комунікативної (прагматичної) мети, закладеної в оригіналі. На рівні еквівалентності використовуються такі оціночні поняття, як максимально можлива еквівалентність й оптимальна еквівалентність; остання свідчить про адекватність перекладу. У зв'язку з цим виводиться ключовий для нашого дослідження постулат: будь-який перекладений текст може виявитися еквівалентним навіть на максимально можливому рівні, але неадекватним і навпаки – переклад може бути адекватним, але значною мірою нееквівалентним.

Розгляньмо насамперед загальну проблему еквівалентності видо-часових форм на матеріалі досліджуваної пари мов. Як показує порівняльний аналіз, українська мова з погляду наявного набору видо-часових форм є біднішою порівняно з турецькою, у зв'язку з чим не можна говорити про абсолютну еквівалентність (тотожність), як ішлося б, наприклад, при порівнянні генетично споріднених російської та української мов; більш того, ми не можемо говорити навіть про приблизну еквівалентність, оскільки жодна з трьох (за іншою теорією – чотирьох, бо давноминулий, на наше переконання, для сучасної української мови є елементом суто факультативним) видо-часових форм не має повного еквівалента в турецькій мові. У будь-якому разі під час порівняння видо-часових форм турецької та української мов ми зіштовхуємося з таким явищем, як значні втрати елементів смислу, оскільки турецьким видо-часовим формам при позначенні дій і станів екстралінгвістичної дійсності властива широка специфікація значень, про що може свідчити навіть і формально-статистичний аналіз: трьом видо-часовим формам української мови протиставляються 7 простих і більше десятка складених видо-часових форм (їх загальна кількість варіює залежно від підходу конкретного науковця, оскільки іноді певні граматичні форми зараховуються до системи видо-часових, інколи – модальних форм, а часом взагалі ігноруються⁴); крім цього, наявна ціла низка спеціальних аналітичних (перифрастичних) форм, яких, за класифі-

³ Tokgöz O. Temel Gazetecilik. – Ankara: İMGE Kitabevi, 1994.

⁴ Кононов А.Н. Заметки по морфологии турецкого языка (I) // Советская тюркология. – 1980. – № 2. – С.14–27; Кононов А.Н. Заметки по морфологии турецкого языка (II) // Советская тюркология. – 1980. – № 3. – С.3–14; Кузнецов П.И. Система функциональных форм глагола в современном турецком языке // Советская тюркология. – 1982. – № 1. – С.3–18; Кузнецов П.И. Учебник турецкого языка. Завершающий курс. – М., 2000; Кузнецов П.И. Учебник турецкого языка. Начальный курс. – М., 2000; Любимов К.М. Система грамматических времен в современном турецком языке // Советская тюркология. – 1970. – № 2. – С.44–63.

кацією М.С.Михайлова⁵, близько сотні, й так званих аналітико-синтетичних форм, які виконують функцію уточнення видової характеристики дії. Таким чином, за підрахунками деяких учених, наприклад К.М.Любимова⁶, загальна кількість видо-часових і дотичних форм сягає трьох тисяч – такі цифри свідчать про те, що переклад видо-часових форм, насамперед з української мови на турецьку, є актуальною науковою проблемою. У даному дослідженні ідеться насамперед про видо-часові форми, які в турецькій мові передають темпоральне та аспектуальне значення синкретично⁷.

Основною функцією українських видо-часових форм є локалізація дії в певному відтинку часу (загалом можна відзначити, що сама назва “видо-часові форми” для української мови є некоректною, оскільки функція позначення видової характеристики дії закладена не у видо-часовій формі, як це відбувається в турецькій мові, а в лексичному значенні дієслова) – минулому, теперішньому, майбутньому. На противагу цьому, членування часових відтинків у концептуальній картині світу турецької мови відбувається за п’ятивимірною шкалою: передминуле – минуле – теперішнє – передмайбутнє – майбутнє; отже, передовсім утрата елементів смислу під час перекладу з турецької мови на українську відбувається за цим показником. Крім цього, у межах кожної з названих часових площин турецькій мові властива диференціація дії за декількома аспектуальними та модальними ознаками, як-от: презентивність / абсентивність, інтенсивність / потенційність, ствердження / припущення, континуальність / (загально)фактичність, тривалість / “картинність” тощо.

Враховуючи висновок про відсутність повної еквівалентності (тотожності) між видо-часовими формами в турецькій та українській мові, додамо також, що турецьким видо-часовим формам, на відміну від українських, властива внутрішня стилістична градація – не кожна видо-часова форма турецької мови, яка входить, наприклад, до площини минулого часу, може безсумнівно слугувати адекватною одиницею перекладу українського минулого часу. Окрім власне диференціації на семантичному рівні (наявності елементів смислу, які відрізняють видо-часові форми одна від одної), існують також стилістичні чинники, які унеможливають використання тієї чи іншої видо-часової форми в тексті даного стилістичного різновиду. Так, для газетно-інформаційних текстів стилістичною вимогою є використання з усієї різноманітності видо-часових форм переважно претерита та футурума. Ці дві видо-часові форми є найбільш нейтральними з погляду семантичного наповнення – наявність додаткових смислів й можливість модальних варіацій у них зведена до мінімуму.

Цікавим є простеження в динаміці використання форми претерита саме в газетних текстах: за загальноприйнятою дефініцією, претерит є видо-часовою формою, що позначає минулу дію, свідком якої мовець був (модальний компонент презентивності) або про яку знає з достовірних джерел⁸. Таким чином, претерит поєднує в собі два ключові концепти – “минула презентивна дія” і “минула достовірна дія”; з погляду свого аспектуального наповнення претерит завжди представляє дію як фактичну. У системі минулих видо-часових форм претерит за своїми модальними характеристиками протиставляється насамперед абсентив-перфектові⁹, до концептуальної сфери якого входить концепт абсентивної дії, а за аспектуальними характеристиками – імперфекту, який завжди репрезентує тривалу дію. Використання зазначених форм, так само як й інших

⁵ Михайлов М.С. Исследования по грамматике турецкого языка. Перифрастические формы турецкого глагола. – М., 1965.

⁶ Любимов К.М. Система грамматических времен в современном турецком языке // Советская тюркология. – 1970. – № 2. – С.44.

⁷ Sorokin S.V. (2003) Türkçe’de İşlevsel Dilbilgisi Araştırmaları // Ыылдыз. – 2003. – № 3. – С.95–102.

⁸ Ediskun H. Türk Dilbilgisi. – İstanbul: REMZİ Kitabevi, 1985; Gencan N.T. Dilbilgisi. – Ankara: AYRAÇ Yayınevi, 2001; Gencan T.N. Dilbilgisi. – İstanbul: Ahmet Sait Basımevi, 1966.

⁹ Sorokin C.B. Концепт абсентивности в семантической структуре турецкого абсентив-перфекта // Культура народов Причерноморья. – 2003. – № 43. – С. 233–236.

видо-часових форм, які входять до площини минулого часу, фактично ніколи не зустрічається в газетно-інформативних текстах з огляду на їхню специфіку: тексти зазначеного різновиду завжди інформують реципієнта про події, які сталися, або про події, які заплановані й стануться в майбутньому, причому газета в частині подання інформації про події екстралінгвістичної дійсності постає як достовірне джерело інформації. Разом з тим ще кілька десятиліть тому нормою для газетно-інформаційних текстів було використання для повідомлення минулих подій не претерита, а саме абсентив-перфекта, і трансформації, які сталися в газетно-інформаційних текстах, пов'язані зі змінами в психології представників турецького етносу – реципієнти на відміну від того, що було раніше, почали сприймати газету як достовірне джерело інформації, що знайшло своє відображення й у трансформаціях газетної мови на граматичному рівні. Використання ж футурума поряд з претеритом пов'язане з його концептуальним наповненням: основний концепт футурума – це “майбутня інтензивна (заздалегідь запланована) дія”.

Газетно-інформаційні тексти збіднені порівняно з текстами інших газетних жанрів і, ширше, стилістичних різновидів з погляду використання не лише видо-часових, але й перифрастичних форм – останні фактично не властиві газетно-інформаційним текстам. Додамо також, що в газетних текстах інколи зустрічається й використання теперішнього часу, однак він властивий швидше не інформаційним, а аналітичним текстам – у цьому разі в турецькому газетному тексті вдаються лише до презенса. Таким чином, ми можемо дійти висновку, що під час перекладу газетно-інформаційного або газетно-аналітичного тексту перед перекладачем стоїть порівняно легке завдання з погляду адекватного перекладу видо-часових форм – ідеться переважно про формальну трансформацію трьох часових форм української мови – минулого, теперішнього, майбутнього часів – у три еквівалентні видо-часові форми турецької мови – претерит, презенс, футурум.

При цьому слід пам'ятати – інші видо-часові форми можуть лише оказіонально зустрічатися в розглянутих жанрах газетних текстів, і намагання їх використати є типовою помилкою багатьох студентів, які вивчаються турецьку мову, а вряди-годи й перекладачів-практиків. Наприклад, використання перифрастичних форм може бути спричинене структурними особливостями синтаксичних конструкцій, а використання інших видо-часових форм – семантикою висловлення (змістом тексту, контекстуальними чинниками – наприклад, у медіальних текстах, тобто таких, які перебувають на перетині стилів) у зв'язку із загальним концептуальним наповненням тієї чи іншої видо-часової форми. Розгляньмо як приклад уривок газетно-інформаційного тексту: “Тим самим Союзна Республіка Югославія припинила своє існування”. У реченнях, які починаються лексемами *böylece/ böylelikle/ bu suretle/ bu surette/ bu biçimde/ bu şekilde* у значенні “тим самим”, “таким чином” (що-небудь відбулося / відбудеться), як присудок найчастіше використовується видова дієслівна (перифрастична) форма *-miş olmak* відповідно у формі претерита (*-miş oldu*) або футурума (*-miş olacak*). Таким чином, максимальна адекватність перекладу наведеного зразка досягається використанням відповідної перифрастичної форми: *Böylece Yugoslavya Birleşik Cumhuriyeti'nin varlığına son verilmiş oldu*.

Наведімо інший фрагмент газетно-інформаційного тексту: “Відповідно до Белградського договору про перебування відносин між Сербією та Чорногорією, підписаного 14 березня минулого року, СРЮ, яка існує з 1992 року, припиняє своє існування в той момент, коли парламенти Сербії, Чорногорії та Югославії ухвалють конституційну хартію нового державного утворення. На початку минулого тижня хартія більшістю голосів вже була схвалена окремо скупщинами Сербії та Чорногорії”. Адекватний переклад присудка другого з наведених речень вимагає використання плюсквамперфекта I, оскільки йдеться про минулу дію, яка відбулася раніше інших минулих дій, перелічених у попередньому контексті (згадані вище контекстуальні чинники). Саме плюсквамперфект I є одним із засобів реалізації фрейму передминулої дії; до його концептуальної структури входять три основні концепти – “проста передминула дія” (не

пов'язана з точкою відліку), “статально-перфектна передминула дія”, “акціонально-перфектна передминула дія”. У нашому випадку ми маємо справу з концептом акціонально-перфектної передминулої дії. Таким чином, названа семантична лакуна – значення, не властиве українській часовій формі, але істотне для турецької мови – може бути експлікована лише за посередництвом плюсквамперфекта I: *Geçen yıl 14 Mart günü imzalanan, Sırbistan ile Karadağ arasındaki ilişkilerin yeniden kurulması ile ilgili Belgrad Sözleşmesine göre, Sırbistan, Karadağ ve Yugoslavya parlamentoları yeni devletin anayasa sözleşmesini onayladıkları an, 1992 yılından beri var olan Yugoslavya Birleşik Cumhuriyetinin varlığına son verilmiş olacaktı. Geçen hafta başında sözleşme Sırbistan ve Karadağ parlamentoları tarafından ayrı ayrı kabul edilmişti.*

Нагадаймо ще раз: сказане вище щодо використання видо-часових форм у газетних текстах і можливості в переважній більшості випадків формальних трансформацій між часовими формами української та видо-часовими формами турецької мови стосується передовсім інформаційних та, меншою мірою, аналітичних текстів, оскільки газетні тексти інших жанрів, про які ми згадували вище, можуть мати істотні відмінності з погляду використання видо-часових форм.

Найближчими за змістом і формою до газетно-інформаційних є тексти газетно-аналітичні, в яких не лише повідомляють про певну подію, але й наводять коментарі або авторські інтерпретації названої події. Таким чином, аналітичні тексти в газеті являють собою своєрідні медіальні утворення, які є демаркаційною межею між газетно-інформаційними й газетно-публіцистичними текстами. Так, у власне інтерпретативній (аналітичній) частині текстів розглядуваного різновиду можуть використовуватися передусім презенс – для позначення теперішньої дії¹⁰, рідше аорист – для позначення атемпоральних або об'єктивно-хабітативних дій¹¹, плюсквамперфект – для позначення передминулої дії і, ще рідше, абсентив-перфект – для позначення абсентивної дії. Перифрастичні форми зустрічаються порівняно рідко й лише в тому разі коли йдеться про їх смислорозрізнавальну функцію; інші видо-часові форми – прогресив, передфутурум, абсентивні часові форми фактично ніколи не зустрічаються в аналітичних текстах; імперфекти – майже ніколи за рідкими винятками, які можуть бути інтерпретовані як оказіональні.

Спектр видо-часових форм, які використовуються в газетно-публіцистичних текстах, є ще строкатішим порівняно з попереднім різновидом газетних текстів у зв'язку з тим, що згадані тексти ще більш наближені до текстів інших стилістичних різновидів – журнального і навіть науково-популярного (філософського, історичного) і, з іншого боку, – розмовного. Таким чином, перекладачеві слід орієнтуватися насамперед на стиль вихідного тексту: у разі коли він наближений до розмовного, слід вдаватися до видо-часових форм, властивих розмовному стилю, і навпаки; при цьому для ліквідації лакун українських часових форм й експлікації елементів смислу, релевантних для турецького реципієнта, слід враховувати, крім стилістичних норм, ще й концептуальне наповнення видо-часової форми. Так, презентивна або достовірною минула дія (тобто минула дія, свідком якої мовець був або про яку знає з достовірних джерел) у публіцистичному тексті чи інтерв'ю, стилістично наближених до розмовної мови, має перекладатися за посередництвом претерита, тоді як у газетно-публіцистичному тексті історичної тематики можливе, а інколи й необхідне використання абсентив-перфекта з презентивним афіксом предикативності третьої особи однини (*-miştir*) – за посередництвом цієї форми реалізується концепт минулої історичної дії¹².

¹⁰ Сорокін С.В. Турецький презенс у функціональному аспекті // Проблеми семантики слова, речення, тексту. – 2003. – № 9. – С. 336–343.

¹¹ Сорокін С.В. Турецький аорист у функціональному аспекті // Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченка. Східні мови та літератури. – 2005. – Вип. 8. – С.29–35.

¹² Сорокін С.В. Концепт перфектності в семантичній структурі турецького абсентив-перфекта // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – № 42. – С.133–137.

Висновки. Газетні тексти поділяються на три різновиди – газетно-інформаційні, газетно-аналітичні та газетно-публіцистичні; окремо в цій класифікації стоїть інтерв'ю як різновид газетного тексту. Кожному з цих текстів у турецькій мові властивий набір видо-часових форм, пріоритетних для використання саме в цьому жанрі газетних текстів. Натомість в українській мові в тексті будь-якого типу (стилю, підстилю, жанру) ми зустрічаємося лише з трьома часовими формами. Таким чином, процес перекладу видо-часових форм зводиться до двох основних проблем: 1) вибір серед усього розмаїття видо-часових та видових форм турецької мови саме тих, які є можливими для використання з огляду на стилістичну норму турецької мови; 2) вибір видо-часових форм, найбільш доцільних з погляду ліквідації смислових лакун української часової форми. Дослідженням визначено, що турецьким газетно-інформаційним текстам з огляду на специфіку їхніх функцій властиве переважне використання претерита та футурума (інші форми є оказіональними й нечастотними), у зв'язку з чим процес перекладу в переважній більшості випадків зводиться до механістичної трансформації української часової форми в турецьку видо-часову. У турецьких газетно-аналітичних, надто ж газетно-публіцистичних текстах значно ширшим є набір використовуваних видо-часових форм, оскільки в них ідеться не лише про повідомлення про певну минулу чи майбутню подію (факт), а про їх інтерпретацію або й навіть філософські роздуми, історичні нариси тощо, подекуди без прив'язки до конкретної події. Під час перекладу газетно-аналітичних текстів значно частотнішим стає використання аориста, абсентив-перфекта, інколи плюсквамперфекта; щодо газетно-публіцистичних текстів набір видо-часових форм, можливих для перекладу з погляду дотримання стилістичної норми, обирається з огляду на даний конкретний текст і його стилістичну близькість або до розмовного стилю, або, навпаки, до науково-популярного чи навіть і наукового. У будь-якому разі найбільш істотною проблемою є експлікація смислових елементів (ліквідація семантичних лакун українських часових форм), яка має відбуватися з орієнтацією насамперед на концептуальне наповнення тієї чи іншої видо-часової або видо-вої (перифрастичної) форми.

Серед основних *перспектив* дослідження є визначення особливостей адекватного перекладу видо-часових та видових форм у текстах наукового та офіційно-ділового стилів; проблема синтаксичних трансформацій у різнопланових текстах; проблема перекладу безеквівалентних термінів у наукових (науково-технічних), офіційно-ділових текстах.